

Byla C-563/23**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2023 m. rugsėjo 12 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Sofiyski rayonen sad (Bulgarija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. rugsėjo 11 d.

Pareiškėja pagrindinėje byloje:

Teritorialna direksia na Natsionalnata agentsia za prihodite – Sofia

Pagrindinės bylos dalykas

Pagrindinė byla pradėta gavus *Natsionalna agentsia za prihodite* (Nacionalinė pajamų agentūra, toliau – NAP) prašymą leisti jai susipažinti su banko paslaptimi, visų pirma su duomenimis apie atitinkamo mokesčių mokėtojo banko sąskaitų likučius, siekiant patikrinti, ar šis mokesčių mokėtojas vengia mokėti pajamų mokesčių.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas pagal SESV 267 straipsnį dėl 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas, toliau – BDAR) 4 straipsnio 7 punkto, 32 straipsnio 1 dalies b punkto, 51 straipsnio, 57 straipsnio 1 dalies a punkto ir 79 straipsnio 1 dalies ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio išaiškinimo. Prašyme keliamas klausimas dėl teismo, kaip institucijos, kuri gali leisti atskleisti asmens duomenis, kai siekiama patikrinti, ar yra mokestinių įsiskolinimų, kontrolės apimtys.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar Reglamento (ES) 2016/679 (toliau – Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas arba BDAR) 4 straipsnio 7 punktą turi būti aiškinamas taip, kad

teisminė institucija, suteikianti kitai valdžios institucijai prieigą prie duomenų apie apmokestinamųjų asmenų banko sąskaitų likučius, nustato asmens duomenų tvarkymo tikslus ar priemones ir todėl yra tokių „duomenų valdytoja“?

2. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, ar Bendrojo duomenų apsaugos reglamento 51 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad teisminė institucija, suteikianti kitai valdžios institucijai prieigą prie duomenų apie apmokestinamųjų asmenų banko sąskaitų likučius, yra atsakinga už šio reglamento taikymo stebėseną ir todėl laikytina „priežiūros institucija“ šių duomenų atžvilgiu?
3. Jei į kurį nors iš pirmų dviejų klausimų būtų atsakyta teigiamai, ar Bendrojo duomenų apsaugos reglamento 32 straipsnio 1 dalies b punktas arba 57 straipsnio 1 dalies a punktas turi būti aiškinami taip, kad teisminė institucija, suteikianti kitai valstybės institucijai prieigą prie duomenų apie apmokestinamųjų asmenų banko sąskaitų likučius, esant duomenų apie asmens duomenų apsaugos pažeidimą, kuri praeityje padarė institucija, kuriai turi būti suteikiama tokia prieiga, privalo gauti informaciją apie priemones, kurių buvo imtasi šiems duomenims apsaugoti, ir atsižvelgti į šių priemonių tinkamumą priimdama sprendimą suteikti prieigą?
4. Ar, nepriklausomai nuo atsakymų į [antrąjį] ir [trečiąjį] klausimus, Bendrojo duomenų apsaugos reglamento 79 straipsnio 1 dalis, siejama su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinama taip, kad jei valstybės narės nacionalinės teisės aktuose nustatyta, kad tam tikrų kategorijų duomenys gali būti atskleisti tik gavus teismo leidimą, kompetentingas teismas privalo savo iniciatyva suteikti teisinę apsaugą asmenims, kurių duomenys atskleidžiami, reikalaujamas, kad valdžios institucija, kuri prašė suteikti prieigą prie duomenų ir kuri, kaip žinoma, po asmens duomenų apsaugos reikalavimų pažeidimo gavo privalomus valdžios institucijos pagal BDAR 51 straipsnio 1 dalį nurodymus, pateiktą informaciją apie administraciniu sprendimu jai nustatytą priemonių įgyvendinimą pagal BDAR 58 straipsnio 2 dalies d punktą?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

Reglamentas (ES) 2016/679 (toliau – BDAR): 4 straipsnio 7 punktą, 32 straipsnio 1 dalies b punktas, 51 straipsnio 1 dalis, 57 straipsnio 1 dalies a punktas, 58 straipsnio 2 dalies d punktas ir 79 straipsnio 1 dalis

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija (toliau – Chartija): 47 straipsnis

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Zakon za zashtita na lichnite danni (Duomenų apsaugos įstatymas, toliau – ZZLD): 6, 12a, 17, 17a ir 20 straipsniai

Danachno-osiguriteln protsesualen kodeks (Mokesčių ir socialinio draudimo procedūros kodeksas, toliau – DOPK): 34, 37 ir 110 straipsniai

Zakon za kreditnite institutsii (Kredito įstaigų įstatymas, toliau – ZKI): 62 straipsnis

Glaustas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 2023 m. birželio 13 d. NAP pradėjo Bulgarijos piliečio patikrinimą dėl pajamų mokesčio vengimo. NAP nustatė, kad mokesčių mokėtojas turi septynias banko sąskaitas įvairiose Bulgarijos finansų įstaigose. Ji kreipėsi į šį mokesčių mokėtoją su reikalavimu pateikti duomenis apie jo banko sąskaitų likučius 2020 m. sausio 1 d. ir 2021 m. gruodžio 31 d. arba pateikti deklaraciją, kad jis sutinka atskleisti banko paslaptį. Kadangi minėtas asmuo nepateikė nei reikalaujamų duomenų, nei deklaracijos, NAP kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą su prašymu leisti atskleisti banko paslaptį, susijusią su šių banko sąskaitų likučiais.
- 2 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad 2019 m. liepos 15 d. keliose Bulgarijos žiniasklaidos priemonėse buvo pranešta, jog iš NAP duomenų bazės buvo nutekinti daugiau nei penkių milijonų asmenų asmens duomenys, įskaitant mokesčių ir socialinio draudimo informaciją. Atsižvelgdama į tai, NAP suteikė asmenims, nukentėjusiems nuo duomenų nutekėjimo, prieigą prie specialios duomenų bazės.
- 3 Dėl tokio pažeidimo *Komisija za zashtita na lichnite danni* (Asmens duomenų apsaugos komisija, toliau – KZLD), pagrindinė priežiūros institucija pagal BDAR 51 straipsnį Bulgarijoje, skyrė NAP piniginę baudą. Buvo išduota 20 privalomų nurodymų, kurių tikslas įpareigoti NAP imtis techninių ir organizacinių priemonių, kad būtų užkirstas kelias duomenų nutekėjimui ateityje.
- 4 2023 m. vasario 2 d. sprendimu *Administrativen sad – Sofia-grad* (Sofijos miesto administracinis teismas) paliko galioti 18 privalomų nurodymų, kurie buvo apskūsti, o likusius du panaikino. Šis sprendimas buvo apskūstas *Varhoven administrativen sad* (Aukščiausias administracinis teismas). Šio teismo nagrinėjamoje administracinėje byloje posėdis numatytas 2023 m. gruodžio 14 d.
- 5 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat nurodo, kad, atsižvelgdama į nustatytą asmens duomenų nutekėjimą, KZLD priėmė

papildomus NAP darbuotojams privalomus nurodymus dėl tokių duomenų apsaugos NAP ir rekomendavo elektroninės prieigos kontrolės priemones.

- 6 Nėra informacijos apie tai, ar priežastys, dėl kurių buvo neteisėtai paskelbti asmens duomenys, buvo pašalintos ir kokių priemonių NAP ėmėsi, kad užkirstų kelią tolesnei tokio pobūdžio rizikai.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 7 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelia klausimą dėl teismo, kaip institucijos, kuri, remdamasi ZKI 62 straipsnio 6 dalies 3 punktu, NAP teritorinio direktorato direktoriaus prašymu gali suteikti prieigą prie tikrinamo asmens duomenų, vaidmens. Pagal ZKI 62 straipsnio 7 dalį teismas priima sprendimą dėl prašymo motyvuotu sprendimu uždarame posėdyje ne vėliau kaip per 24 valandas nuo prašymo gavimo; priimdamas sprendimą jis nustato laikotarpį, su kuriuo susiję duomenys. Teismo sprendimas tame procese neskundžiamas.
- 8 Pagal vyraujančią nuomonę teismai, nagrinėdami bylas pagal ZKI 62 straipsnio 7 dalį, vykdo tik formalią kontrolę, kuri apsiriboja nustatymu, ar asmenys, kurie yra susiję su banko paslapties atskleidimu, turi apmokestinamojo asmens statusą ir ar atitinkamoje byloje yra informacijos, rodančios, kad iš jų buvo reikalaujama pateikti mokesčių patikrinimui svarbius duomenis, bet jie tų duomenų nepateikė. Jei Bulgarijos nacionalinės teisės aktai būtų taikomi nekritiškai, teismai tokiais atvejais veikiausiai visada turėtų leisti atskleisti banko paslaptį. Kita vertus, būtų kitaip, jei teismas būtų kvalifikuojamas kaip asmens duomenų, prie kurių jis suteikia prieigą, valdytojas, nes pagal BDAR 32–34 straipsnius duomenų valdytojas turi nemažai pareigų užtikrinti asmens duomenų saugumą, o tai apima ir minimalius taikomų apsaugos priemonių patikrinimus.
- 9 Pagal BDAR 4 straipsnio 7 punkte pateiktą apibrėžtį duomenų valdytojas „vienas ar drauge su kitais nustato duomenų tvarkymo tikslus ir priemones“. Taikoma speciali taisyklė: „kai tokio duomenų tvarkymo tikslai ir priemonės nustatyti Sąjungos arba valstybės narės teisės, duomenų valdytojas arba konkretūs jo skyrimo kriterijai gali būti nustatyti Sąjungos arba valstybės narės teise“.
- 10 Bulgarijos teisėje nenustatyta, kas yra duomenų valdytojas, kai taikoma procedūra pagal ZKI 62 straipsnio 7 dalį. Nors teismai neturi tiesioginės prieigos prie asmens duomenų, kuriuos prašoma atskleisti (tai nėra būtina, kad asmuo būtų laikomas „duomenų valdytoju“; žr. 2018 m. liepos 10 d. Sprendimo *Jehovan todistajat*, C-25/17, EU:C:2018:551, rezoliucinės dalies 3 punktą), jie tam tikru mastu sprendžia dėl duomenų tvarkymo tikslų, suteikdami arba uždrausdami prieigą prie asmens duomenų, kuriems taikoma banko paslaptis. Taigi atrodo, kad, remiantis tam tikru teisės aiškinimu, teismą galima laikyti institucija, kuri sprendžia dėl duomenų tvarkymo tikslų.

- 11 Taip pat pažymėtina, kad Bulgarijos teisės aktų leidejas nepasinaudojo savo įgaliojimais nustatyti, kuris subjektas turi duomenų valdytojo teises ir pareigas šiuo konkrečiu atveju, kai asmens duomenų tvarkymo tikslai yra nurodyti įstatyme. Tokiomis aplinkybėmis aiškinant nuostatą būtina nustatyti kriterijų, siekiant išsiaiškinti, ar prieigą suteikiantis teismas gali būti laikomas bendru asmens duomenų valdytoju kartu su NAP (pirmasis prejudicinis klausimas).
- 12 Atsižvelgiant į neaiškų nacionalinį reguliavimą, taip pat reikia atsakyti į klausimą, ar teisminė institucija, nustatanti kitos valstybinės institucijos prieigos prie asmens duomenų, kuriems taikoma banko paslaptis, sąlygas, taip pat gali būti laikoma priežiūros institucija, vykdančia dalį įgaliojimų pagal BDAR tam tikroje ribotoje prieigos prie duomenų kontrolės srityje (antrasis prejudicinis klausimas).
- 13 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad plačiai žinoma, jog NAP pažeidė asmens duomenų apsaugą, nes sudarė sąlygas atskleisti daugiau nei penkių milijonų asmenų asmens duomenis. Del šio pažeidimo KZLD skyrė NAP piniginę baudą. Taip pat žinomi techniniai ir organizaciniai trūkumai, NAP suteikiant prieigą prie asmens duomenų. NAP buvo išduotas bent 21 privalomasis nurodymas imtis konkrečių priemonių. Informacijos apie tai, ar šios priemonės buvo įgyvendintos, nėra.
- 14 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nuomone, tokiais aplinkybėmis teismas, jei atliktų duomenų valdytojo arba priežiūros institucijos vaidmenį, greičiausiai suteiktų prieigą prie asmens duomenų, kuriems taikoma banko paslaptis, tik gavęs informaciją apie taikomas apsaugos priemones ir įsitikinęs, kad jos bent *prima facie* užtikrina apsaugą nuo pakartotinio asmens duomenų saugumo pažeidimo (trečiasis prejudicinis klausimas).
- 15 Be to, reikia atsakyti į klausimą, ar teismas, kuris pagal nacionalinę teisę yra įgaliotas suteikti prieigą prie asmens duomenų, kuriems taikoma banko paslaptis, net jei nėra laikomas duomenų valdytoju arba priežiūros institucija, gali atlikti tokius patikrinimus pagal BDAR 79 straipsnį, kad būtų užtikrinta veiksminga teisinė apsauga (ketvirtasis prejudicinis klausimas). Iš tiesų minėta nuostata skirta tiems atvejams, kai duomenų subjektas aiškiai prašo užtikrinti teisminę apsaugą. Vis dėlto jei duomenų atskleidimo procedūra vyksta duomenų subjektui nedalyvaujant, o nacionalinės teisės aktuose aiškiai nustatyta teisminė kontrolė, atrodo, kad teismas gali veikti ir savo iniciatyva. Tai galėtų išplaukti ir iš asmenų teisės į veiksmingą jų gynybą teisme pagal Chartijos 47 straipsnį. Nesant šio įpareigojimo, teismas apsiribotų formaliu administracinių aktų nagrinėjimu ir patvirtinimu, o tai, atrodo, prieštarauja BDAR 79 straipsnio tikslams.